

Champagne Franse Ardennen

De glimlachende engel van de kathedraal van Reims.
R. Soberka/hemis.fr

De regio's van deze gids:

(zie de kaart aan de binnenzijde van het omslag)

1	De Marnestreek in de Champagne	blz. 107
2	De historische Marnestreek	blz. 187
3	Het hart van de Aube	blz. 211
4	Het zuiden van de Aube	blz. 261
5	De Haute-Marne	blz. 291
6	De Franse Ardennen	blz. 355

INHOUD

N. Blythe/Cephas/Photononstop

NIET TE MISSEN

Een keuze uit de mooiste plekjes ...6

HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN

De mooiste reisherinneringen.....10

REISPLANNER

Een keuze uit de mooiste routes...18

DE REIS VOORBEREIDEN

Reistips.....26

NAAR DE CHAMPAGNE EN FRANSE ARDENNEN

Met de auto.....28

Met de trein.....28

VOOR HET VERTREK

Klimaat.....30

Nuttige adressen.....31

Overnachten.....32

Uit eten.....34

DE CHAMPAGNE EN FRANSE ARDENNEN VAN A TOT Z

Arrangementen.....35

Departementen.....35

Fietsen en mountainbiken.....35

Gastronomische routes.....36

Kanoën en kajakken.....37

Kersttijd.....37

Kranten.....37

Nijverheid en industrie.....37

Paardrijtochten.....38

Rondleidingen.....38

Toeristentreintjes.....38

Toeristische routes (Ardennen).....39

Toeristische routes (Champagne).....39

Varen.....40

Vissen.....41

Wandelen.....41

Watersport en ontspanning.....43

Winkelen.....43

MET HET GEZIN

Bezienswaardigheden
en activiteiten.....46

MEMO

Evenementen.....48

Leestips.....51

Filmtips.....53

MEER WETEN OVER DE CHAMPAGNE EN FRANSE ARDENNEN

DE CHAMPAGNE EN FRANSE ARDENNEN VANDAAG

Regionale activiteiten.....56

Toerisme.....60

Gastronomie.....60

De geschiedenis
van de champagne.....64

NATUUR

De Champagne.....72

Meren, plassen en rivieren.....74

De Franse Ardennen.....75

Milieubewustzijn.....76

GESCHIEDENIS

Chronologie.....79

Monniken in de Champagne.....86

Beroemdheden uit de regio.....88

KUNST EN CULTUUR

Kunst.....90

Traditionele huizen.....94

ABC van de architectuur.....96

LITERATUUR

De baanbrekers.....102

De doorzetters.....102

De Landschapsschilders.....102

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 DE MARNESTREEK IN DE CHAMPAGNE

Reims	110
Fismes.....	138
Parc Naturel Régional de la Montagne de Reims	142
Épernay	154
Château-Thierry.....	171
Sézanne	179

2 DE HISTORISCHE MARNESTREEK

Châlons-en-Champagne	188
Vitry-le-François	199
Sainte-Menehould.....	202
De Argonne	206

3 HET HART VAN DE AUBE

Troyes.....	212
Parc Naturel Régional de la Forêt d'Orient.....	234
Bar-sur-Aube	245
Voormalige abdij van Clairvaux.....	253
Arcis-sur-Aube.....	258

**RAADPLEEG VOOR
IEDERE PLAATS ONS
ADRESBOEKJE**

4 NAAR HET ZUIDEN VAN DE AUBE

Pays d'Othe	264
Ervy-le-Châtel	268
Nogent-sur-Seine	271
Chaource	277
Bar-sur-Seine.....	281

5 DE HAUTE-MARNE

Chaumont	294
Monument voor Charles-de- Gaulle in Colombey-les- Deux-Églises.....	303
Langres	307
Abdij van Auberive	326
Vignory	329
Joinville.....	332
Saint-Dizier	337
Het Lac du Der.....	344
Montier-en-Der.....	350

6 DE FRANSE ARDENNEN

Charleville-Mézières	358
Sedan	374
De Thiérache Ardennaise.....	393
Rethel	401
Revin	409
De Roches de Monthermé.....	416
Givet.....	420

Woordenlijst	426
Register	438
Kaarten en plattegronden	447

NIET TE MISSEN

★★★ De reis waard

★★ Een omweg waard

★ Interessant

★★★

Charles-de-Gaulemonument in Colombey-les-Deux-Églises

In de voetsporen van de grote De Gaulle, van zijn jeugd tot het Élysée, via de loopgraven en Londen: een pelgrimstocht door zijn lievelingsstreek. Zie blz. 303.

Ph. Lemoine/colli.MDTSZ

Ph. Renault/chemis.fr

★★★

Champagnekelders

Champagne, de bubbeldrank, rijpt in oude krijtgangen van de heuvel Saint-Nicaise in Reims. Een wijnroute die voor iedereen openstaat. Zie blz. 128.

B. Rieger/hemis.fr

Kathedraal van Reims

Hier werd Clovis gedoopt en werden de koningen van Frankrijk gekroond. De Onze-Lieve-Vrouwekathedraal valt ook op door zijn afmetingen en zijn rijke en monumentale beeldhouwwerk. Zie blz. 114.

Parc Naturel Régional de la Forêt d'Orient

In dit natuurpark, een gebied dat ooit aan de Tempeliers toebehoorde, lopen tussen water- en bospartijen tal van wandelpaden. Zie blz. 234.

F. Guiziou/hemis.fr

J.-C. et D. Pratt/Photonstop

Langres

Versterkt koninklijk bastion en geboorteplaats van Denis Diderot, de man achter de *Encyclopédie*. Langres biedt een adembenemend uitzicht. Zie blz. 307.

HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN

TOP 5 Natuur en recreatie

1. Het Lac du Der (blz. 344)
2. Het Parc Naturel Régional de la Montagne de Reims (blz. 142)
3. Het Parc Naturel Régional de la Forêt d'Orient (blz. 234)
4. De Mont Malgré-Tout (blz. 413)
5. Het Forêt d'Élan (blz. 388)

Fuut op het Lac du Der
Ch. Lehenaff/Photononstop

♥ **Word weer een kind** tijdens het internationale marionettenfestival in Charleville-Mézières. Dit evenement op het kruispunt van dans, circus en beeldende kunst wordt in oneven jaren gehouden, eind september, met meer dan 500 voorstellingen waarin de wereld op een poëtische manier wordt verbeeld. **Zie blz. 360**

♥ **Maak elkaar het hof** tussen de perken van het Château du Grand Jardin: de 'jardin remarquable', heraanlegd op basis van tekeningen uit de renaissance. Verdwaal in de doolhof om des te beter van de verboden vrucht te kunnen proeven. **Zie blz. 332.**

♥ **Vaar** op de grachten van Châlons-en-Champagne en volg 's avonds een licht-en-geluidroute die het erfgoed van de stad weergeeft. **Zie blz. 188.**

♥ **Verken** het erfgoed van Troyes, hoofdstad van de Franse breigoederenindustrie, door een bezoek te brengen aan het Musée de Vauluisant en het Maison de l'Outil et de la Pensée Ouvrière. **Zie blz. 220.**

♥ **Smelt weg** in het tufsteen van Rolampont, een geologische bijzonderheid met een beschermd ecosysteem. Het werd vroeger gebruikt voor afscheidingen en wegen. **Zie blz. 315.**

De grote steden van de Champagne

6 dagen

Route: 150 km te midden van koninklijk erfgoed, kalkgrotten en bekroonde wijnstokken.

● Dag 1 Reims

's Ochtends de Cathédrale Notre-Dame (**blz. 114**) en het Palais du Tau (**blz. 117**). Wandeling door het centrum langs art-decogebouwen (**blz. 122**), afgewisseld door een hapje of een drankje. Bezoek 's middags het Musée des Beaux-Arts (**blz. 121**) en bekijk vervolgens de Chapelle Foujita (**blz. 131**).

● Dag 2 Reims

Trek de ochtend uit voor een bezoek aan de Villa Mademoiselle en een ontdekkingsstocht in de kelders van Vranken-Pommery (**blz. 128**). Loop 's middags van het Musée Automobile de Reims-Champagne (**blz. 131**) naar de imposante basiliek en het Musée-Abbaye St-Remi (**blz. 125-126**).

● Dag 3 Épernay

's Ochtends een wandeling over de Avenue de Champagne om de hoge hekken en de gevels van de herenhuizen te bekijken, waarna u een van de handelshuizen binnengaat voor een bezoek aan de kelders (**blz. 155**). Ontdek 's middags de Côte des Blancs (**blz. 159**).

● Dag 4 Châlons-en-Champagne

Bezoek 's ochtends de Cathédrale St-Étienne (**blz. 189**) en de Collégiale Notre-Dame-en-Vaux (**blz. 190**) met

Châlons-en-Champagne
Alphotographic/iStock

zijn kloostergang annex museum. Rijd 's middags in de elektrische trein (**blz. 197**) door het centrum, waarna u de Mau en de Nau afzakt en van het klank-en-lichtspel Métamorph'eu'ses geniet (**blz. 198**).

● Dag 5 Châlons-en-Champagne

Een omweg naar het oosten en de basiliek Notre-Dame de l'Épine (**blz. 196**). Ga vervolgens naar Troyes, met zijn mooie vakwerkhuisen en dineer in het historische centrum (**blz. 213**).

● Dag 6 Troyes

Bezoek 's ochtends het Musée d'Art Moderne (**blz. 224**); ga naar de Ste-Madeleinekerk (**blz. 218**) en dan naar de Cité du Vitrail met glas-in-loodvensters uit alle tijden (**blz. 226**). Proef bij de lunch in ieder geval de worstjes hier. Trek 's middags tijd uit om te winkelen in een van de befaamde outletwinkels in de stad (**blz. 232**).

Advies: of u nu loopt, de trein of de auto neemt, zorg voor gemakkelijk schoeisel als u een stad bezoekt.

Ramen van de 16de-eeuwse Ste-Madeleinekerk in Troyes

Ch. Goupi/age fotostock

PAARDRIJTOCHTEN

In deze regio bloeit het ruitertoe-risme. Heel wat maneges organiseren een- of meerdaagse trektochten door de heuvels en de bossen, en langs meren en rivieren.

Comité National du Tourisme

Équestre – Parc Équestre -

41600 Lamotte-Beuvron -

☎ 02 54 94 46 00 - www.ffe.com.

Deze organisatie geeft ieder jaar verschillende publicaties uit, waaronder de brochure *Cheval nature*, met een overzicht van alle mogelijkheden voor het maken van tochten en met logeeradressen voor ruiter en paard.

In de Champagne

Het Maison Départementale du Tourisme de la Haute-Marne heeft enkele tochten uitgestippeld die te downloaden zijn van hun website (zie blz. 31).

📍 Zie ook onder *Parc Naturel Régional de la Forêt d'Orient* (blz. 234) en *Lac du Der* (blz. 344).

In de Ardennen

In de Ardennen is bijna 700 km ruiterspad aangelegd en kunnen verschillende tochten worden gemaakt (rondritten van 18 tot 37 km). Voor informatie, raadpleeg de site www.sports-nature-ardennes.com.

📍 Zie ook bij de nationale stoeterij, de 'Haras national' in *Montier-en-Der* (blz. 351).

RONDLEIDINGEN

De meeste steden organiseren rondleidingen, in de grote steden het hele jaar door, in de kleinere alleen in het zomerseizoen. Vraag altijd naar het programma bij het toeristenbureau en vergeet niet in te schrijven als dat nodig is.

Bij minder dan vier personen gaat de rondleiding meestal niet door en in het zomerseizoen zijn de intekenlijsten snel vol.

📍 Kijk ook in het Adresboekje van elke stad in het deel 'Steden en be-

zienswaardigheden', waarin we de rondleidingen hebben opgenomen die onze aandacht trokken.

Villes et Pays d'Art et d'Histoire

Deze titel heeft het ministerie van Cultuur en Communicatie uitgereikt aan 186 steden en streken die zich actief inzetten voor het behoud van hun architectuur en erfgoed en in dat kader ook activiteiten opzetten. In Champagne-Ardenne kregen tot nu toe zes steden het label toegekend: **Châlons-en-Champagne, Charleville-Mézières, Langres, Reims, Sedan** en **Troyes**.

Deze plaatsen organiseren algemene of op speciale onderwerpen gerichte rondleidingen (1.30 uur of langer) onder leiding van door het ministerie erkende gids-vertellers en erfgoedambassadeurs.

Meer informatie is te verkrijgen bij de toeristenbureaus van elke stad en op www.vpah.culture.fr.

Om u nog beter van dienst te zijn bestaat er ook nog een regionaal label, 'Petites cités de caractère', dat is verkregen door Rocroi, Châteauvillain, Ervy-le-Châtel, Vignory, Joinville, Montsaugéon, Sainte-Ménéhould, Bourmont, Mussy-sur-Seine en Essoyes.

App 'Histoires 14-18'

Ter gelegenheid van de eeuwherenking van de Eerste Wereldoorlog is een app uitgegeven, die informatie verschaft over plaatsen en monumenten langs een route in de Champagne en Franse Ardennen. www.zévisit.com/application/histoires1418/.

TOERISTENTREINTJES

Ardenne – In het zomerseizoen rijdt de **Train Touristique du Sud des Ardennes** door het Aisnedal, van Attigny tot Amagne-Lucquy (9,5 km) of tot Vouziers (17,2 km).

Aube – De **Train Touristique de la Forêt d'Orient** brengt u naar het

hart van dit Parc Naturel Régional.

Marne – De **Train du Der** rijdt over de grote dam van het Lac du Der.

 Let ook op de toeristentreintjes op luchtbanden, die in sommige steden in de streek rijden, zoals in Châlons-en-Champagne, Épernay en Langres.

TOERISTISCHE ROUTES IN DE ARDENNEN

Ardenne All Access

Wandelroutes in de grensstreek door de Belgische en de Franse Ardennen. De routes zijn met elkaar verbonden in een netwerk, waarin via gps praktische, historische en culturele informatie wordt verstrekt (www.visitardenne.com/all-access).

Route Rimbaud-Verlaine

De twee dichters, die een stormachtige relatie hadden, zijn voor eeuwig verbonden met de Ardennen. Deze route (150 km) voert via Charleville, waar de jonge Rimbaud heeft gewoond, en Rethel, waar Verlaine Frans gaf op een school, naar Juniville, waar Verlaine stamgast was in de herberg *Au Lion d'Or*.

Route des Légendes de Meuse et Semoy

Deze rondrit (65 km) loopt langs of boven langs de meanders van de Maas en de Semoy. Rotsen en bergkammen zijn er vernoemd naar beroemde legenden, zoals Roc-la-Tour, Les Quatre Fils Aymon (De Vier Heemskinderen) enz.

Route des Forêts, Lacs et Abbayes

Dit traject (260 km) loopt over rustige wegen door bossen en dalen langs een hele rij fraaie kloosters: kartuizers in Mont-Dieu, cisterciënzers in het Forêt d'Élan, franciscanen in La Cassine enz.

Route des Fortifications

In de Ardennen tussen het dal van de Maas en dat van de Chiers zijn heel wat conflicten uitgevochten.

Deze route (140 km) voert u langs tweeduizend jaar geschiedenis, van het Romeinse kamp van Vireux tot de stadsmuur van Sedan en het fort van Villy-la-Ferté, dat in 1940 door Duitse troepen werd bestormd.

Route des Églises Fortifiées de la Thiérache

Van de Honderdjarige Oorlog tot de Frans-Spaanse Oorlog heeft het gebied de Thiérache geleden onder conflicten en invasies. De landgoederen, kerken en boerderijen in de dorpen aan deze route (150 km) zijn dan ook als vestingen versterkt.

Route du Porcien

Deze rondrit (110 km) voert door de heuvels en vlakten van Porcien, een landelijke streek met nog veel traditionele huizen, ver weg van de grootste drukte.

Circuit Historique de la Bataille de Stonne

Van 15 tot 18 mei 1940 werd de Slag bij Stonne uitgevochten, die daarna nog langer voortduurde in de omgeving. Deze gemarkeerde route (50 km) begint in Stonne en is aangegeven met vijftien totems met bijbehorende informatieborden.

Les Champs de Bataille des Ardennes

Het toeristenbureau van Charleville/Sedan heeft routes uitgestippeld langs herdenkingspunten in de omgeving.

TOERISTISCHE ROUTES IN DE CHAMPAGNE

Circuits Saint-Remi

Zo'n negentig parochies zijn gewijd aan de H. Remigius, de 'apostel van de Franken' die in 498 Clovis in Reims doopte. Hiertoe behoren de basiliek van Reims en de abdijkerk van Mouzon, maar ook bescheiden plattelandskerkjes zoals in Cheveuges. Langs al die plekken zijn zeven rondritten uitgestippeld met

Het zuiden van de Aube **4**

Michelinkaart 313 – Aube (10)

Ten westen van Troyes:

 PAYS D'OTHE EN RONDRIT **264**

35 km ten zuidwesten van Troyes:

 ERVY-LE-CHÂTEL EN RONDRIT **268**

51 km ten noordwesten van Troyes:

 NOGENT-SUR-SEINE **271**

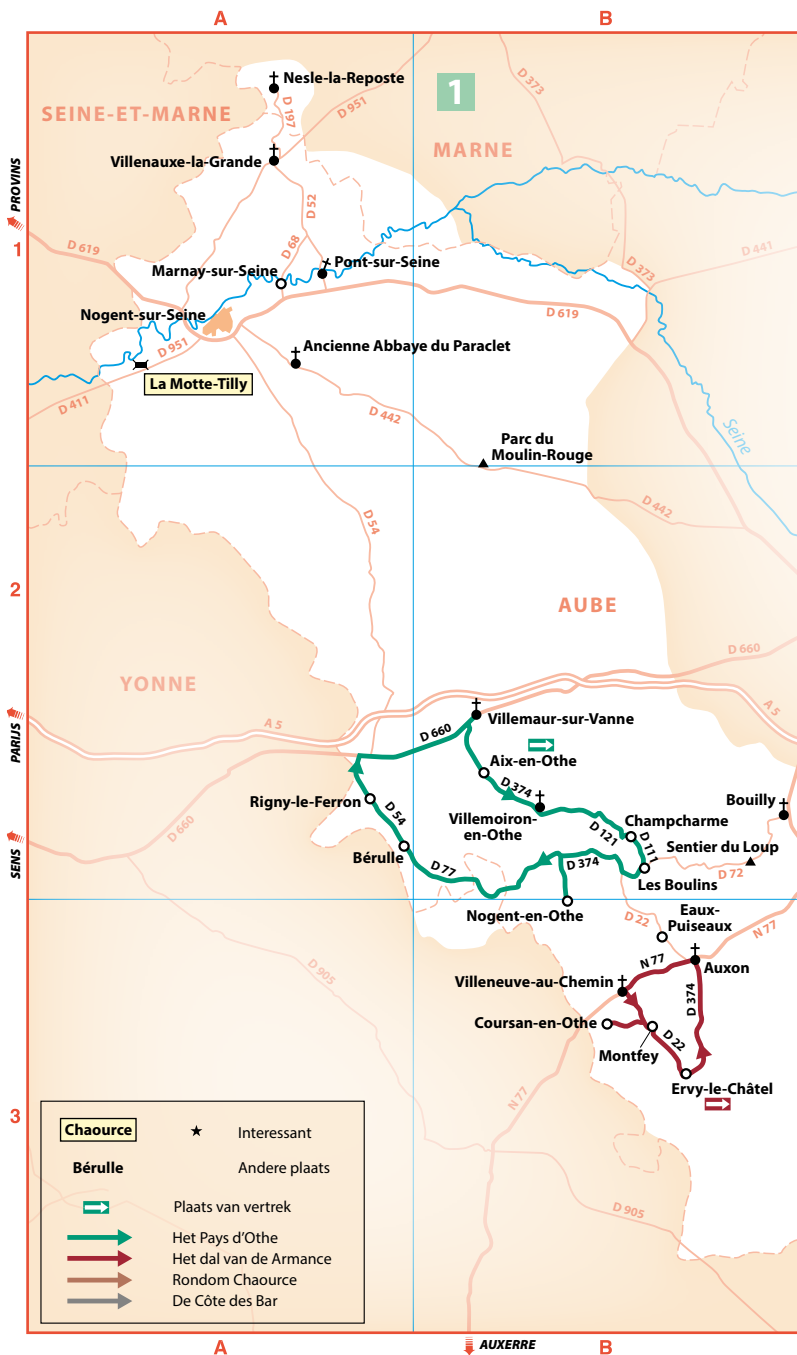
29 km ten zuiden van Troyes:

 CHAOURCE★ EN RONDRIT **277**

32 km ten zuidoosten van Troyes:

 BAR-SUR-SEINE EN RONDRIT **281**

HET ZUIDEN VAN DE AUBE

C

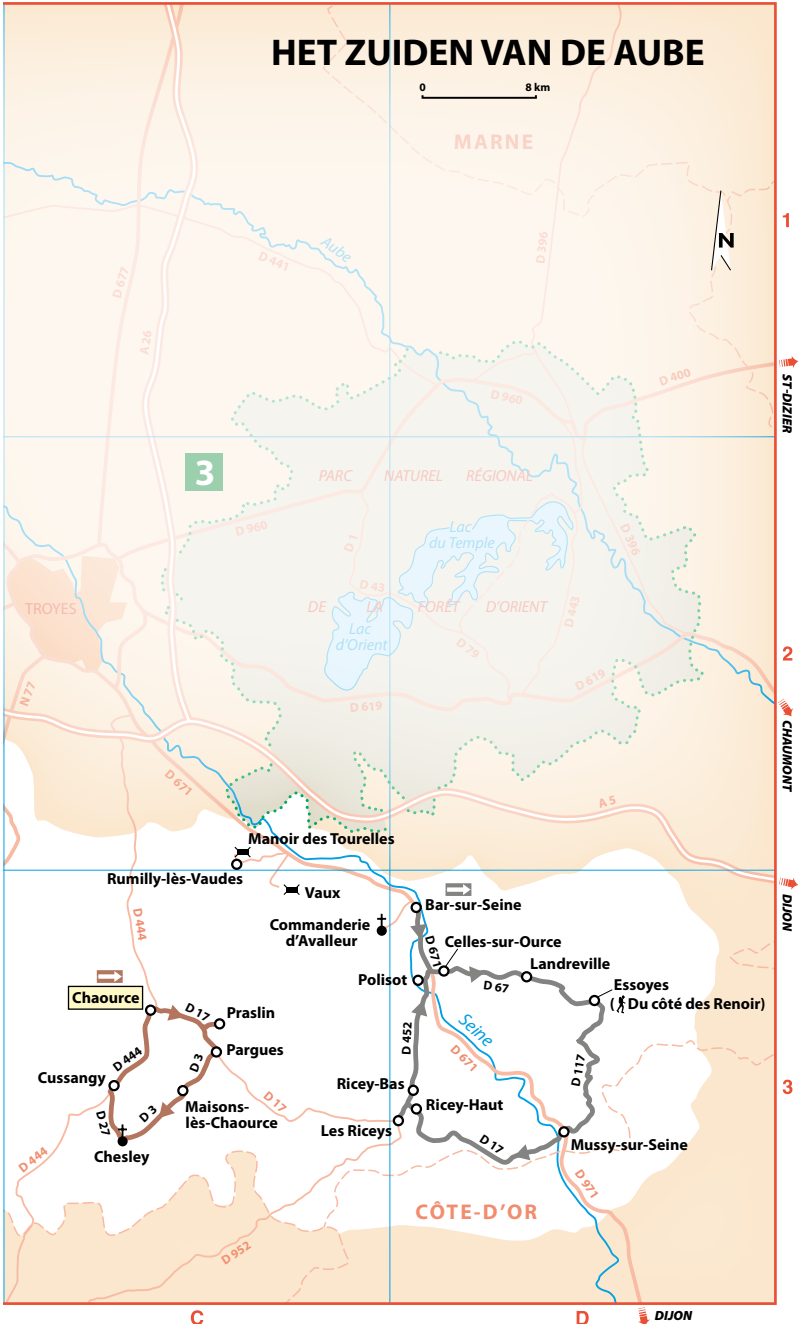
CHÂLONS-EN-CHAMPAGNE

D

HET ZUIDEN VAN DE AUBE

0 8 km

MARNE

1

ST-DIZIER

2

CHAMONOT

DIJON

3

C

D

DIJON

Pays d'Othe

Aube (10)

Het Pays d'Othe, dat aan Bourgogne grenst en voor de helft bedekt is met bos, is gezegend met heel veel moois. Het heuvelachtige, groene land heeft de bijnaam 'Klein Normandië' vanwege de vele appelbomen en de befaamde cider. Het is heerlijk om er door de bossen en over de velden te dwalen, langs de vreedzame dorpjes met hun bakstenen huizen.

ADRESBOEKJE: BLZ. 267

Overnachten, uit eten, winkelen, sport en ontspanning etc.

INLICHTINGEN

Toeristenbureau Othe-Armance-en-Champagne – 2 rue Foch - 10160

Aix-en-Othe - ☎ 03 25 80 81 71 -

www.tourisme-othe-armance.com -

half juni-half aug.: ma-za 9.30-12.30,

15.00-18.00, zo 9.00-12.30 u; half aug.-

half juni: di-wo en vr-za 10.00-12.30,

15.30-17.30, do 10.00-12.30 u - gesl.

1 jan., 11 nov., 25 dec.

LIGGING

Regiokaart B2-3 (blz. 262-263). Het Pays d'Othe, tussen de Yonne en de Seine, ligt ten zuidwesten van Troyes en vormt een merkwaardige tegenstelling met de lager gelegen Champagne Crayeuse. Aix-en-Othe ligt 33 km ten zuidwesten van Troyes.

AANRADERS

Een ciderproeverij natuurlijk!

PLANNING

De rondrit duurt ongeveer een halve dag, tenzij u er ook wandeltochten gaat maken. De markt in Aix-en-Othe, die op woensdag- en zaterdagmorgen wordt gehouden in de mooie markthal in Baltardstijl, is een van de 'Cent marchés d'exception' van Frankrijk.

MET KINDEREN

In de omgeving zijn tal van mogelijkheden om te spelen of om wandelingen te maken met het hele gezin, met name in Sommeval en Villemaur-sur-Vanne.

Rondrit Detailkaart (blz. 265)

▶ Rondrit van 53 km, in groen aangegeven op de bladzijde hiernaast en op de regiokaart (blz. 262-263) – Reken op ongeveer 2 uur.

Aix-en-Othe

De 'hoofdstad' van het Pays d'Othe ligt op de rechteroever van de Nosle en ontleent haar naam (aix betekent bron) aan de twee bronnen die in het park ontspringen. De gebouwen herinneren aan de textielnijverheid uit de 19de en 20ste eeuw: het zijn bedrijfspanden en huizen van rijke bonneteriefabrikanten. In de kerk (16de-18de eeuw) zijn schilderijen, beelden en wandtapijten (16de en 17de eeuw) te bezichtigen. (♿ - sleutel in het stadhuis (aan de overkant) - rondleiding (30 min.) mogelijk op aanvraag ☎ 03 25 46 75 00).

Neem de D374 naar Villemoiron-en-Othe.

Villemoiron-en-Othe

Kerk – Het licht in deze kerk uit de 16de-17de eeuw valt door mooie glas-inloodramen uit de 16de eeuw, dat op het koor door hedendaagse ramen van **Vincent Larcher**.

Let bij het verlaten van het plaatsje op het bakstenen **washuis**.

Neem na het dorp links de D121. Ga in het Forêt de la Vente de l'Avocat linksaf en dan direct rechtsaf naar Champcharme.

In het dorp **Champcharme** kunt u uw nieuwsgierigheid en uw smaakpapillen bevredigen door langs te gaan in een boerderijwinkel (zie Adresboekje).

Rijd verder naar het plaatsje **Les Boulins**, waar een vijver is gegraven voor het oude washuis.

Neem de D72 naar Maraye-en-Othe, dan de D74 tot St-Mards-en-Othe en de D22 richting Nogent-en-Othe.

Chemin de la Mémoire naar Nogent-en-Othe

 4,5 km. Route aangegeven (zie het bord aan het begin aan uw linkerhand). Tijdens het jachtseizoen afgeraden.

Op dit bospad, met informatieborden langs de kant, volgt u de voetsporen van het verzet van de Aube in de Tweede Wereldoorlog.

Ga terug naar St-Mards-en-Othe. Neem de D15 naar Bœurs-en-Othe en als u bij Champion aankomt, neem dan de eerste weg rechts naar Les Chevréaux; rijd verder naar Berluvier (D77) en Bérulle (D54).

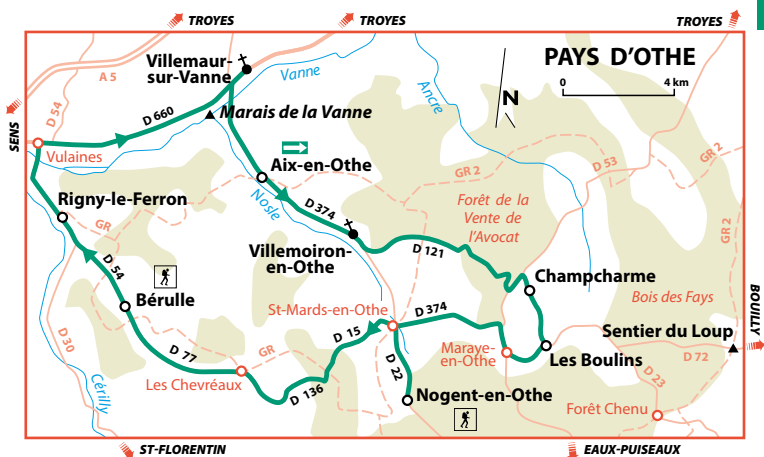
Bérulle

Bérulle was eigendom van de familie met dezelfde naam. **Kardinaal Pierre de Bérulle** (1575-1629) had veel invloed op de politiek in zijn strijd tegen de protestanten. Hij droeg bij aan de katholieke reformatie van de 17de eeuw om de religieuze strengheid terug te brengen en stichtte in 1609 in Frankrijk de congregatie van de oratorianen.

Kerk – Ma en do 9.00-12.00, wo 14.00-17.00 u - aanvraag vooraf in te dienen bij het gemeentehuis van Bérulle - ☎ 03 25 46 77 56. De 16de-eeuwse kerk is opgetrokken in renaissancestijl. De doopvonten, de mooie glas-in-loodramen van het koor en de beelden, waaronder een Maagd Maria, dateren uit dezelfde tijd.

 Sentier du Fer – 6 km (2 uur). Route aangegeven vanaf het vertrekpunt, het washuis (zie bord voor de kerk). Informatiebord bij het toeristenbureau Othe-Armance-en-Champagne of zie www.tourisme-othe-armance.com. Langs de route wordt informatie gegeven over de winning van ijzererts in het Pays d'Othe, van de Gallo-Romeinse tijd tot in de middeleeuwen.

Rijd verder over de D54 naar Rigny-le-Ferron.

HET ZUIDEN VAN DE AUBE

Rigny-le-Ferron

Het **stadhuis** van dit grote dorp met zijn mooie, regelmatige gevels is net als de goudkleurige klokkentoren volledig opgetrokken uit baksteen.

Kerk – In de kerk bevinden zich mooie glas-in-loodramen uit de 16e eeuw en een mooie, polychrome stenen beeldengroep van de Moeder van barmhartigheid. *Ga verder over de D54, neem dan de D660 richting Troyes tot Villemaur-sur-Vanne.*

Villemaur-sur-Vanne

Kerk – *Rondleiding (2 uur) maart-nov.: za, zo 15.00 u, door de week vraag Mme Velut - 7 Grande-Rue - 10190 Villemaur-sur-Vanne - ☎ 03 25 40 55 22 - gratis.* In het dorp, dat in de 17de eeuw werd toegewezen aan kanselier Séguier, staat een kerk (12de-16de eeuw) met een merkwaardige toren (1552), die bijna uniek is in Frankrijk. Het eikenhouten gebint is gedekt met kastanjehouten dakspanten. Op het heel mooie houten **oksaal**★ (1521), dat volledig gebeeldhouwd is, staat een scène uit het lijdensverhaal en het leven van de Maagd (zie *ABC van de architectuur*, blz. 99). De koorlessenaar (16de eeuw) en het houtwerk van het koor (17de eeuw) zijn afkomstig uit de voormalige abdij van St-Loup de Troyes.

🌿 Het lager gelegen **Marais de la Vanne**, een natuurgebied van 22 ha, is een mooi plekje om uit te rusten. Er loopt een pad waarover u de **wandeling rond de grote vijver** kunt maken. Er is een picknickplaats aangelegd.

Rijd via de D374 terug naar Aix-en-Othe.

In de omgeving Regiokaart (blz. 262-263)

Sentier du Loup B2

📍 *Sommeval, ten zuidoosten van d'Aix-en-Othe via de D121, D111 en D72.*

🌿 *5, 10 of 15 km. Route aangegeven (bord bij vertrekpunt). Ga richting Chamoy, neem dan links de Route de l'Avenir. In het jachtseizoen afgeraden. Er lopen drie routes door dit beschermde natuurgebied.*

Bouilly B2

📍 *Ten zuidoosten van Aix-en-Othe, 4 km na Sommeval.*

Dit dorp ligt aan de voet van de oostelijke helling van het Forêt d'Othe.

Église St-Laurent – Deze 16de eeuwse kerk is in de 18de eeuw gerestaureerd. Boven het hoofdaltaar bevindt zich een opmerkelijk stenen retabel in renaissancestijl met scènes uit het lijdensverhaal. Onder dit retabel is een bijzonder verfijnd bas-reliëf te zien met een uitbeelding van de *Legende van de H. Laurentius*. Onder de 16de eeuwse beelden bevindt zich een vreemde H. Sebastiaan met een halsketting van sint-jakobsschelpen, en een mooie H. Marguerite.

Eaux-Puiseaux B3

📍 *Ten zuidoosten van Aix-en-Othe via de D374.*

In de weilanden rondom dit dorp, dat van bak- en natuursteen is gebouwd aan de rand van het Pays d'Othe, lopen veel ezels rond.

Musée du Cidre – *La Ferme-d'Hotte - 22 rue Largentier - ☎ 03 25 42 15 13 - www.lafermedhotte.com - april-half nov.: 14.00-19.00 u; rest v.h. jaar: op aanvraag - € 4 (tot 12 jaar gratis) - met proeverij van boerderijproducten - ook kan een wandeling worden gemaakt door de boomgaarden. (Zie ook Adresboekje hiernaast.)* In het cidremuseum is een verzameling vruchtenpersen van de 17de eeuw tot heden te bewonderen, waaronder een pers met staand wiel, kuipersmaterialen, distilleerkolven en oude gereedschappen uit de ciderproductie van de streek. Na het bezoek volgt een proeverij.

 PAYS D'OTHE: ADRESBOEKJE

OVERNACHTEN/UIT ETEN

GOEDKOOP

Rigny-le-Ferron**Chambre d'hôte La Ferme des Ardents** – 16 rue du Moulin -

☎ 03 25 46 79 82 - www.ferme-des-ardents.com - 📍 - 5 kamers € 40
 ☺. Het is heerlijk toeven in deze versterkte, 17de eeuwse boerderij met zijn torens en duiventillen, fleurige binnenplaats, rust en eenvoudige kamers. Tegen een zacht prijsje.

DOORSNEEPRIJZEN

Aix-en-Othe

Auberge de la Scierie – 3 rte de Druisy - La Vove - ☎ 03 25 46 71 26 - www.hotel-aubergedelascierie.com - wifi - 12 kamers € 58/80 - ☺ € 8,50 - ✂ € 20/43. Oude molen op een heerlijke plaats, die in de vorige eeuw werd verbouwd tot zagerij en daarna tot hotel. Verse streekproducten worden opgediend met vis of zeevruchten. De gerieflijke kamers kijken uit op het zwembad.

Saint-Mards-en-Othe

Le Gril'Othe – 3 rue Charles-Petit - ☎ 03 25 70 10 03 - www.legrilothe.fr - *gesl. ma* - lunch € 14/18,50 (door de week) - € 19,50 (za, zo) - 5 kamers € 47/57 - ☺ € 6. Gezellige sfeer die overeenkomt met de bijna gastronomische kwaliteit van de originele schotels. Terras met in de zomer een mooie blauwewegen.

WINKELN

De *Othéens* maken een boeren-cider waarvan de traditie tot de 16de eeuw teruggaat. Het sap van oude apperassen wordt niet gepasteuriseerd of gesteriliseerd. In de boomgaarden staan wel veertig oude apperassen.

St-Mards-en-Othe**Distillerie Artisanale du Pays d'Othe** – 13 rue de la Croix -

☎ 03 25 70 14 89 - distillieriedupaysdothe.chez-alice.fr - 9.00-12.00, 14.00-19.00 u. Deze familie van brandewijnstokers maakt al vier generaties lang brandewijn en ratafia, maar ook een maltwhisky en een wodka. In een distilleerkolf uit 1920 worden de vruchten die het voorbije jaar zijn geoogst, gedistilleerd volgens de traditie van de stokers van weleer.

Maraye-en-Othe**Ferme des Charmes** –

Champcharme - 10160 Maraye-en-Othe - ☎ 03 25 70 12 80 - <http://lafermedescharmes.jimdo.com> - *dag. beh. wo* 14.00-19.00 u - boerderij € 3, museum € 3. Na een bezoek aan het bedrijf en aan het Musée de l'Histoire Paysanne kunt u proeven van de streekproducten, maar de cider, de jam en de kaas natuurlijk ook aanschaffen.

Eaux-Puiseaux

La Ferme d'Hotte – 22 rue Largentier - 10130 Eaux-Puiseaux - ☎ 03 25 42 15 13 - www.lafermedhotte.com - *maart-half nov.*: 14.00-19.00 u; *dec.-half maart*: op aanvraag - rondleiding op afspraak (2 uur). In dit bedrijfje worden cider, appelsap, ciderratafia, brandewijn, likeur en azijn geproduceerd. In het Musée du Cidre du Pays d'Othe is een verzameling appelpersen te bewonderen. Proeverij op de boerderij zelf.

EVENEMENTEN

Festival en Othe – ☎ 03 25 42 70 63 - www.festivalenothe.org - juli. Concerten, exposities.

La Pressée à l'Ancienne –

☎ 03 25 80 81 71 - *tweede zo sept.* Cider- en appelfeest.

Vertaling	Peter Hooghiemstra, Frans Lueb, Rob de Ridder, Willemien Werkman
Eindredactie	Jaap Verschoor
Opmaak	Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	Degas-Jean-Pierre/hemis.fr
Oorspronkelijke titel	Champagne Ardenne
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgevers	Philippe Orain (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt) Aurore de Neuville, Archipel studio
Eindredactie	Séverine Cachat, Pierre Chavot, Grace Coston, Élodie Ganneau, Sonia Lambert, Auriane Lestienne, Laurence Michel, Emmanuelle Souty
Redactie	Christelle Le Déan, Sandro Borel
Grafisch ontwerp	Keppie&Keppie, Varsenare
Omslagontwerp	Thierry Lemasson, Evelyne Girard, Iulia-Elena Fontanine
Cartografie	Mina Bernard, Djamilia Daoud van het ADT Ardennes, Laurence Fery van de Auberge de Nicey, Maxime Lacquit van het Maison Départementale du Tourisme de la Haute-Marne, Bénédicte Lathès, Joséphine Manoury, Camille Roberrini van het Office du Tourisme de l'Agglomération de Reims, Margaret Touzel
Met dank aan	

© Michelin

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2017

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres

De Groene Reisgids
Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt
degroenereisgids@lannoo.be

De Groene Reisgids
Uitgeverij Terra Lannoo bv
Papiermolen 14-24
NL-3994 DK Houten
degroenereisgids@terralannoo.nl

www.lannoo.com

D/2017/45/425 - NUR 512
ISBN 978 94 014 3102 6

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.